

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

ZAKON Br. 03/L-201

O ELEKTRIČNOJ ENERGIJI

Skupština Republike Kosovo;

Na osnovu člana 65 (1) Ustava Republike Kosovo,

Usvaja

ZAKON O ELEKTRIČNOJ ENERGIJI

POGLAVLJE I
OPŠTE ODREDBE

Član 1

Svrha i oblast primene

1. Ovim zakonom utvrđuju se pravila za obavljanje aktivnosti proizvodnje, transmisije, raspodele i snabdevanja električne energije i pristupa interkonekciji; organizovanje pristupa prema sistemu transmisije i sistema raspodele, kao i za funkcionisanje i pristup tržištu električne energije na Kosovu.

2. Svrha ovog zakona je:

2.1. da se razvije konkurentno i održivo tržište električne energije, sa opštim pravilima za proizvodnju, prenos, distribuciju i snabdevanje električne energije, kao i za pristup tržištu;

2.2. da garantuje uslove za bezbednu, pouzdanu i stalnu proizvodnju, prenos, distribuciju, stabilnu i stalno snabdevanje električnom energijom, poštujući načela energetske efikasnosti;

2.3. da uspostavi procedure za odobravanje licenci za aktivnosti vezano za električnu energiju, kao i za dozvoljavanje, i otvaranje tendera za nove kapacitete;

2.4. da obezbedi da sva domaćinstva koja su potrošači I, kada je tehnički i finansijski izvodljivo, potrošači koji nisu domaćinstva, uživaju univerzalnu uslugu, odnosno pravo da se snabdeju električnom energijom u odgovarajućoj količini i kvalitetu, po prihvatljivoj tarifi; i

2.5. obezbedi odgovarajuće mere za zaštitu konačnih potrošača, posebno adekvatne mere za zaštitu potrošača u potrebi i potrošača u ruralnim sredinama, uključujući mere koje će im pomoći da izbegnu isključenje.

Član 2 **Definicije**

1. Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1.1. **Pomoćne usluge** - sve usluge potrebne za rad sistema prenosa ili distribucionog sistema;

1.2. **Ravnoteža između snabdevanja i potražnje** - zadovoljavanje predvidive potražnje potrošača za korišćenje električne energije bez potrebe da se primenjuju mere za smanjenje potrošnje;

1.3. **Sertifikat porekla** - sertifikat izdat od strane Kancelarije regulatora energije, koji utvrđuje procenat električne energije za koji je izdat sertifikat koji je proizveden od obnovljivih izvora energije, otpadaka ili kao suproizvodnja električne energije i grejanja u generisajućoj jedinici;

1.4. **Opterećenje** - stanje u kojem međupovezana mreža koja povezuje sisteme prenosa ne može da zadovolji celokupan fizički protok zbog međunarodne trgovine koju podstiču učesnici na tržištu, zbog nedovoljnog kapaciteta međupovezanih mreža i/ili jedne ili oba predmetna nacionalna sistema prenosa;

1.5. **Međugranični tok** - fizički tok energetike u interkonekciji preko granica Kosova i druga država;

1.6. **Direktna linija** – ili linija električne energije koja povezuje izolovanu proizvodnu lokaciju sa izolovanim potrošačem; ili liniju električne energije koja povezuje proizvođača električne energije i preduzeće za snabdevanje električne energije za direktno snabdevanje sopstvenih objekata, podružnica i kvalifikovanih potrošača;

1.7. **Otpremanje** - planiranje unapred sistema električne energije da bi se obezbedilo da proizvodnja električne energije zadovoljava predvidivu potražnju;

1.8. **Distribucija** - prenos električne energije preko distribucionog sistema sa ciljem da se isporuči potrošačima, ali isključujući snabdevanje;

1.9. **Distribicioni sistem** - kombinacija linija električne energije i aparature električne energije visokog, srednjeg i niskog napona koje služe distribuciji električne energije;

1.10 „**operater sistema distribucije**“ podrazumeva preduzeće za električnu energiju odgovorno za funkcionisanje, održavanje i razvoj distribucionog sistema u datoj sredini i, kada je to moguće, njegovo povezivanje sa drugim sistemima, kao i za obezbeđivanje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji prihvatljivu potražnju za distribucijom električne energije;

1.11 „**ekonomska prednost**“ podrazumeva klasifikovanje izvora snabdevanja električnom energijom poređani počev od najviše cene, kako bi što se tiče dodatne proizvodnje, najjeftiniji izvori se prvo raspoređuju; sistemom;

1.12 „**lokacija električne energije**“ podrazumeva svako proizvodno postrojenje ili elektranu (uključujući pomoćnu opremu i sisteme, kao i druga povezana postrojenja), ili svako postrojenje koje čini deo sistema prenosa, ili distribucionog sistema, ili svaku direktno povezanu opremu potrošača, ili svaku međupovezanu mrežu, ili svaku direktnu liniju;

1.13 „**potrošač koji zadovoljava kriterijume**“ podrazumeva potrošača koji može da kupuje električnu energiju od snabdevača koga izabere;

1.14 „**izvoz električne energije**“ podrazumeva prenos električne energije sa Kosovo u drugu zemlju tako što se istovremeno vrši odgovarajuće preuzimanje električne energije u drugoj zemlji;

1.15 „**konačni potrošač**“ podrazumeva potrošača koji kupuje električnu energiju za sopstvene potrebe;

1.16 „**proizvodnja**“ podrazumeva proizvodnju električne energije;

1.17 „**kodeks mreže**“ podrazumeva tehnički kodeks koji se odnosi na sistem prenosa, a koji je naveden u članu 12. ovog zakona;

1.18 „**domaćinstvo potrošač**“ podrazumeva potrošača koji kupuje električnu energiju za potrebe domaćinstva, isključujući komercijalne ili profesionalne aktivnosti;

1.19 „**veznici**“ podrazumevaju opremu koja se koristi za povezivanje sistema električne energije;

1.20 „**povezani sistem**“ podrazumeva više sistema prenosa i distribucije međusobno povezanih posredstvom jednog ili više veznika;

1.21 „**uvoz električne energije**“ podrazumeva prenos električne energije iz druge zemlje na Kosovo tako što se istovremeno vrši odgovarajuće preuzimanje električne energije na Kosovu;

1.22 „**tržišni operater**“ podrazumeva energetska preduzeće koje ima licencu izdatu od strane Energetske regulatorne kancelarije za rukovanje organizovanim tržištem električne energije na Kosovu;

1.23 „**merač**“ podrazumeva instrument evidentiran u registru ovlašćene opreme za merenje na Kosovu, a koji se koristi za merenje proizvedene, prenete, distribuirane, snabdevene i potrošene energije;

1.24 „**potrošač koji ne zadovoljava kriterijume**“ podrazumeva svakog krajnjeg potrošača koji ne zadovoljava kriterijume;

1.25 „**potrošač koji nije domaćinstvo**“ podrazumeva svako fizičko ili pravno lice koje kupuje električnu energiju koja nije namenjena domaćinstvu, a tu spadaju proizvođači i potrošači na veliko;

1.26 „**bezbedni rad sistema**“ podrazumeva stalan rad sistema prenosa i, kada je to izvodljivo, distribucionog sistema pod predvidivim okolnostima;

1.27 „**tržište električne energije**“ podrazumeva centralizovano tržište električne energije na Kosovu kojim rukovodi tržišni operater u skladu sa tržišnim pravilima koja odobrava Energetska regulatorna kancelarija;

1.28 „**proizvođač**“ podrazumeva fizičko ili pravno lice koje proizvodi električnu energiju;

1.29 „**javni snabdevač**“ podrazumeva preduzeće za električnu energiju koje ima licencu izdatu od strane Energetske regulatorne kancelarije za vršenje delatnosti javnog snabdevača;

1.30 „**javno snabdevanje**“ podrazumeva snabdevanje električnom energijom konačnih potrošača po regulisanim tarifama;

1.31 „**reciprocitet**“ podrazumeva su uslovi pristupa sistemu prenosa ili distribucionom sistemu, kao i tržištu u drugoj zemlji reciprocitetni onima na Kosovu i da se potrošač koji zadovoljava kriterijume u toj drugoj zemlji smatra podjednako u oba predmetna sistema;

1.32 „**sigurnost snabdevanja električnom energijom**“ podrazumeva sposobnost sistema električne energije da konačne potrošače snabdeju električnom energijom kako je predviđeno ovim zakonom;

1.33 „**snabdevač**“ podrazumeva preduzeće za električnu energiju koje ima licencu za vršenje delatnosti snabdevanja;

1.34 „**snabdevanje**“ podrazumeva prodaju, uključujući i preprodaju električne energije potrošačima;

1.35 „**korisnik sistema**“ podrazumeva svako fizičko ili pravno lice koje snabdeva ili koje se snabdeva preko sistema prenosa ili distribucionog sistema;

1.36 „**tranzit**“ podrazumeva prenos električne energije preko sistema prenosa Kosova, gde se ne vrši ni proizvodnja niti se istovremeno i odgovarajuće preuzima ta električna energija na Kosovu;

1.37 „**prenos**“ podrazumeva prenos električne energije preko povezanih sistema visokog napona, sa ciljem da se isporuči konačnim potrošačima ili operaterima distribucionog sistema, isključujući snabdevanje;

1.38 „**sistem prenosa**“ podrazumeva kombinaciju linija električne energije i jedinice električne energije visokog napona koje služe prenosu električne energije;

1.39 „**Operater Sistema Prenosa**“ podrazumeva fizičko ili pravno lice odgovorno za funkcionisanje, održavanje i razvoj sistema prenosa i, kada je to moguće, njegovo povezivanje sa drugim sistemima, kao i za obezbeđivanje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji prihvatljivu potražnju za prenosom električne energije

1.40 „**vertikalno integrisano** preduzeće za električnu energiju“ podrazumeva preduzeće za električnu energiju ili grupu preduzeća za električnu energiju gde isto lice ili ista lica mogu, neposredno ili posredno, da vrše kontrolu, kao i preduzeće ili grupu preduzeća koja vrše bar jednu funkciju prenosa ili distribucije, i bar jednu funkciju proizvodnje ili snabdevanja električne energije;

1.41 „**ugroženi potrošač**“ je porodični potrošač koji nije u mogućnosti da plati račune električne energije i korisnik je Šeme Socijalne pomoći ili Penzijskog plana (porodice heroja, invalidi i civilne žrtve rata)

1.42 „**potrošač na veliko**“ podrazumeva svako fizičko ili pravno lice koje kupuje električnu energiju u svrhu preprodaje unutar ili van sistema gde je uspostavljeno.

2. Ostali termini upotrebljeni u ovom zakonu koji u istom nisu definisani, imaju značenje definisano Zakonom o energiji, i Zakonom o energetsom regulatoru.

II POGLAVLJE

SISTEM ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 3

Sistem električne energije

1. Sva postrojenja električne energije povezana na sistem prenosa ili distribicioni sistem na Kosovu funkcionišu kao jedinstven sistem električne energije sa zajedničkom i stalnom obavezom proizvodnje, prenosa, distribucije i snabdevanja električne energije
2. Sistem električne energije na Kosovu funkcioniše u paraleli sa, i može se povezati sa, sistemima električne energije drugih zemalja u regionalnom tržištu električne energije Jugoistočne Evrope, kao i sa sistemom električne energije drugih zemalja čiji su sistemi u skladu sa tehničkim standardima i bezbednosnim uslovima koje priznaje Evropska unija.

III POGLAVLJE

PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 4

Proizvodnja električne energije

Proizvodnju električne energije vrše preduzeća za električnu energiju koja imaju licencu za proizvodnju izdatu strane Energetske regulatorne kancelarije, ili fizička ili pravna lica oslobođena od obaveze držanja licence u skladu sa Zakonom o energetsom regulatoru.

Član 5

Prava proizvođača električne energije

1. Proizvođači električne energije, u skladu sa odredbama ovog Zakona, Zakona o energetsom regulatoru i relevantnim licencama, kodeksima i pravilima koja propisuje Energetska regulatorna kancelarija, uživaće prava da:
 - 1.1 izvore energije koje smatraju najpogodnijim za proces proizvodnje u svojim proizvodnim postrojenjima, pod uslovom da se resursi koriste u skladu sa svim relevantnim tehničkim i ekološkim uslovima i energetsom efikasnošću;

- 1.2 priključe svoja proizvodna postrojenja na sistem prenosa ili distribicioni sistem;
- 1.3 sklope ugovor o prodaji električne energije, kapaciteta električne energije i pomoćne usluge;
- 1.4 prenose električnu energiju preko sistema transmisije i/ili sistema raspodele; i
- 1.5 naplate račune i naknadu prema ugovoru i za svaku drugu prodaju energije, kapaciteta ili pomoćne usluge.

Član 6

Obaveze proizvođača električne energije

1. Proizvođač električne energije u obavezi je da:
 - 1.1 ispoštuje sve uslove predviđene licencom za vršenje delatnosti proizvodnje, ako je takva licenca potrebna;
 - 1.2 ispoštuje sva relevantna tehnička pravila propisana od strane relevantnih operatera sistema, uključujući Kodeks mreže i Kodeks distribucije;
 - 1.3 deluje u skladu sa uredbama u vezi sa zaštitom životne sredine da bi se obezbedila stalna kontrola uticaja na životnu sredinu;
 - 1.4 nabavi opremu koja obuhvata adekvatne sprave za merenje električne energije koja ulazi u sistem; i
 - 1.5 ispoštuje sve druge obaveze koje mogu proizići iz primene ovog Zakona, kao i relevantnih zakona i uredbi, pravila i kodeksa.
2. Proizvođač električne energije, kada najmanje jedan od njegovih proizvodnih postrojenja ima ugrađeni kapacitet više od 5 MW, dužan je da u periodu od pet godina omogući Kancelariji energetskog regulatora, Kosovskoj komisiji za konkurenciju i svakoj međunarodnoj organizaciji uspostavljanoj posredstvom međunarodnih sporazuma ili uredbi koje su obavezujuće za Kosovo, a koji su zaduženi za takav posao, raspolaganje časovnim podacima po postrojenju koji su neophodni za proveru svih operativnih odluka o otpremanju, ponuđenim cenama za razmenu energije, aukcijama povezane mreže, rezervnim tržištima i konkurentnim tržištima. Informacije po postrojenju i po času koje se čuvaju moraju da sadrže, ali ne samo to, podatke o dostupnom proizvodnom kapacitetu i namenjenim rezervama, uključujući dodeljivanje tih namenjenih rezervi po postrojenju, u trenutku kada se vrši ponuda cene i kada se vrši proizvodnja.

Član 7

Obaveza proizvođača da obezbedi električnu energiju

Svi proizvođači, koji operiraju sa centralama koji imaju instalirane kapacitete , više od 5ME, koji su postakjali i bili su operativni dan stupanja na snagu ovog Zakona, pružice javnom snabdevaču električnu energiju proizvedenu u ovim centralama, na osnovu tarifa regulisanim u skladu sa članom 41 Zakona o regulatoru energije, ako javnom snabdevaču je potrebna ista za ispunjavanje svojih obaveza kao javni snabdevač.

Član 8

Pravo proizvođača za prodaju električne energije

1. U skladu sa članom 7 i uslovima utvrđenima u njegovoj licenci, proizvođač može zaključiti ugovor za prodaju električne energije proizvedene od njega ili kapaciteta njegove centrale, kada je potrebno korišćenjem regulisanih usluga Operatora sistema transmisije i operatora sistema raspodele sa slobodno progovorenim cenama:

1.1 kvalifikovanim proizvođačima na Kosovu ;

1.2 snabdevačima na Kosovu ;

1.3 kvalifikovanim spoljnim proizvođačima ili snabdevačima , za koji cilj može izvoziti električnu energiju; i

1.4 javni snabdevači, u slučajevima kada se ne sprovodi Član 7.

2. Pridržavajući se članu 7 i poglavlju XII i uslovima odgovarajuće licence koju ima, proizvođač takođe može prodavati električnu energiju koju je on proizveo, ili kapaciteta njegovih impjanta , na tržištu električne energije na Kosovu ili regionalnom tržištu električne energije.

Član 9

Sertifikat porekla

1. Energetska preduzeća koja proizvode električnu energiju iz obnovljivih izvora energije ili koja koriste zajedničku proizvodnju imaju pravo da od Energetske regulatorne kancelarije dobiju sertifikat porekla.

2. Energetska regulatorna kancelarija sertifikatom porekla:

2.1 svedoči o maksimalnom kapacitetu postrojenja za proizvodnju električne energije, kao i o izvorima koji se koriste za proizvodnju;

2.2 određuje vremenski okvir za podnošenje informacija i izjava Energetskoj regulatornoj kancelariji u pogledu funkcionisanja proizvodnog postrojenja.

3. Javni snabdevač daje prednost kupcu električne energije proizvedene od obnovljivih izvora energije za koje je izdat sertifikat porekla od Kancelarije regulatora energije.

4. Od javnog snabdevača se zahteva da kupi, regulisanom tarifom, celu količinu električne energije proizvedene od obnovljivih izvora energije, potrebne za dopunu potreba sa električnom energijom na Kosovu, izuzev količine za koju proizvođač je zaključio ugovor prema odredbama ovog Zakona.

5. Kancelarija regulatora energije će realizovati aranžmane za nadoknadu dodatnih troškova sa kojima se suočava javni snabdevač zbog kupovine energije prema uslovima

utvrđenim u ovom članu, preko specifičnog tereta u uslugama Operatora sistema transmisije, koja se zadužuje na transparentan način i nedikriminirajući način svim snabdevačima i potrošačima povezanih u sistem transmisije, u proporciji sa njihovom potrošnjom.

6. Kancelarija Regulatora energije izrađuje metodologiju utvrđivanja tarifa koje treba platiti od javnog snabdevača za električnu energiju proizvedenu od obnovljivih izvora energije prema Zakonu o regulatoru energije. Ova metodologija će obuhvatiti odredbe za nadoknadu javnog snabdevača za dodatni kosto za kupovinu električne energije proizvedene od obnovljivih izvora.

Član 10 **Rezerve goriva**

1. Proizvođači električne energije licenciran sa obavezom javne usluge u vezi sa rezervama goriva, dužni su da održavaju dovoljne rezerve goriva da bi se obezbedila stalna i pouzdana proizvodnja električne energije ili posebni rezervni kapaciteti proizvodnje koji bi omogućili sigurno snabdevanje potrošača.

2. Nivo rezervi goriva i posebnih rezervnih kapaciteta proizvodnje koji su proizvođači električne energije sa obavezom javne usluge u vezi sa rezervama goriva dužni da održavaju, određuje i objavljuje Ministarstvo na redovnoj osnovi.

IV POGLAVLJE

PRENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 11 **Operater sistema prenosa**

1. Operater sistema prenosa rukovodi i odgovoran je za funkcionisanje sistema prenosa na Kosovu, i u svom vlasništvu poseduje svu drugu aktivnu neophodnu za ovu delatnost, u skladu sa licencom koju izdaje Energetska regulatorna kancelarija.

2. Operater Sistema Prenosa je nezavisno akcionarsko društvo, nije deo vertikalno integrisanog preduzeća za električnu energiju i nezavisno je od delatnosti koje nisu u vezi sa prenosom ili upravljanjem električnom energijom tržištem, u smislu svog pravnog oblika, organizacije i procesa odlučivanja.

3. Da bi se obezbedila nezavisnost operatera sistema prenosa, lica odgovorna za njegovo rukovođenje ne smeju, neposredno ili posredno, da učestvuju u strukturama drugog preduzeća ili procesima odlučivanja u Ministarstvu, Energetskoj regulatornoj kancelariji ili drugom energetskom preduzeću odgovornom za proizvodnju, održavanje, snabdevanje, servisiranje, distribuciju ili rudnike uglja, ili drugo snabdevanje goriva.

4. . Operator sistema transmisije će osnovati i Kancelarija regulatora energije će usvojiti program usklađenosti koji utvrđuje mere koje treba preduzeti za eliminisanje diskriminirajućeg ponašanja i mere i da obezbedi da sprovođenje ovog programa se monitoiše na adekvatan način. Program će odrediti specifične obaveze radnika Operatora sistema transmisije za postizanje ovog cilja. Godišnji javni izveštaj koji opisuje mere koje su preuzete će se dostavljati od lica ili odgovornog organa za monitorisanje programa usklađenosti u Kancelariji regulatora energije.

Član 12

Odgovornosti i prava Operatera Sistema Prenosa

1. Operater Sistema Prenosa odgovoran je za:

1.1 rad, održavanje i razvoj sistema prenosa i njegovih veza sa drugim sistemima, da bi se obezbedio siguran i bezbedan rad sistema snabdevanja električnom energijom

1.2 upravljanje protokom energije u sistemu prenosa, prekogranični protok i za opterećenje koje može nastati, imajući u vidu promene u drugim povezanim sistemima, da bi se održala ravnoteža između snabdevanja i potražnje, i da bi se obezbedila ekonomska izvodljivost u upravljanju protokom energije;

1.3 pripremu pravila balansiranja i balansiranja sistema električne energije.

1.4 održavanje odgovarajućeg nivoa tehničkog rezervnog kapaciteta prenosa, da bi se ostvario odgovarajući nivo bezbednosti rada mreže ;

1.4 obezbedi dostupnost svih neophodnih pomoćnih usluga;

1.5 rukovanje mehanizmom za koordinaciju operatera sa svakim drugim sistemom sa kojim je njegov sistem prenosa povezan, i da operaterima tih sistema obezbedi sve neophodne informacije da bi se obezbedio siguran i efikasan rad, koordinisao razvoj i međufunkcionalnost povezanih sistema, uzimajući u obzir potrebu za rešavanje opterećenja;

1.6 poštovanje standarda kvaliteta snabdevanja i bezbednosti sistema utvrđenih od strane Energetske regulatorne kancelarije;

1.7 obezbeđivanje da je prekid snabdevanja u vanrednom stanju zasnovano na unapred definisanim i objektivnim kriterijumima i da su stvoreni uslovi za konsultacije o

prekidima snabdevanja sa drugim preduzećima za električnu energiju i sa Energetskom regulatornom kancelarijom;

1.8 obezbeđivanje da prekidi snabdevanjem u hitnim situacijama zbog jednog događaja utvrđene u stavu 2 člana 22 Zakona o energiji, se bazira u predutvrđenim i objektivnim kriterijumima koji se izrađuju od Operatora sistema transmisije i usvajaju od Kancelarije regulatora energije;

1.9 vršenje i objavljivanje dnevnih procena ukupnog kapaciteta prenosa i dostupnog kapaciteta prenosa, kao i očekivane pouzdanosti, a koje procene se objavljuju najmanje mesec dana unapred i ažuriraju redovno;

1.10 obezbeđivanje drugih informacija korisnicima sistema koje su im potrebne za efikasan pristup sistemu;

1.11 identifikaciju kapaciteta međugranične transmisije na raspolaganju i menadžiranju kongestije za sve transakcije u ineterkonekturi sa susednim zemljama na osnovu pravila i mehanizama tržišta koji se utvrđuju i sprovode zajedno sa ostalim operatorima na regionalnom tržištu električne energije. Operator sistema transmisije će izrađivati pravila za menadžiranje kongestije koje dostavlja na usvajanje Kancelariji regulatora energije.

1.12 otpremanje ili monitorisanje proizvodnje i upravljanje kapacitetima prenosa u povezanim mrežama;

1.13 davanje prioriteta otpremanju proizvedene električne energije iz obnovljivih izvora energije i zajedničke proizvodnje, osim u slučaju ograničenja predviđenih u svrhu bezbednosti sistema i Kodeksom mreže, kao i drugim pravilima i uredbama;

1.14 uspostavljanje i objavljivanje standardnih pravila oko toga ko snosi troškove tehničke adaptacije, kao što su priključak na mrežu i ojačavanje mreže, neophodne za integraciju novih postrojenja za proizvodnju električne energije u povezani system. Takva pravila odobrava Energetska regulatorna kancelarija, i zasnovana na objektivnim i nediskriminacionim kriterijumima, uzimajući posebno u obzir sve troškove i beneficije u vezi sa priključivanjem ovih proizvođača na system;

1.14 obezbeđivanje obuhvatne i detaljne procene troškova u vezi sa priključivanjem za svakog novog proizvođača električne energije koji želi da se priključi na distribucioni sistem, a za koju procenu operater sistema prenosa može da izvrši naplatu koja podrazumeva prihvatljive troškove.

1.15 uspostavljanje i objavljivanje standardnih pravila u vezi sa podelom troškova instalacija u sistemu, kao što su priključak na mreži i ojačanja, između svih proizvođača električne energije koji od toga imaju koristi. Takva pravila odobrava Energetska regulatorna kancelarija, u skladu sa i sa važećim podzakonskim aktima;

1.16 razvoj i predlaganje tarifa i tarifnih metodologija za potrebe sistema prenosa koje nisu diskriminacione i koje daju efikasne ekonomske naznake korisnicima sistema, uključujući u vezi sa otklanjanjem opterećenja;

1.17 organizovanje i finansiranje izgradnje novih linija prenosa, povezanih mreža i drugih objekata i opreme neophodne za propisno funkcionisanje, održavanje, razvoj i upravljanje sistemom prenosa na Kosovu;

1.18 izrada, podnošenje Energetskoj regulatornoj kancelariji i objavljivanje jednom godišnje, na osnovu postojećeg predviđenog snabdevanja i potražnje, i nakon konsultacija sa svim relevantnim akterima, spisak novih kapaciteta prenosa i povezanih mreža potrebnih da bi se zadovoljile potrebe Kosova, zajedno sa srednjeročnim i dugoročnim planovima koji pokrivaju period od tri, odnosno deset godina, za proširenje i modernizovanje sistema prenosa i povezane mreže; dugoročni plan mora posebno da;

1.18.1 ukaže učesnicima na tržištu glavnu infrastrukturu prenosa koja treba da se izgradi ili obnovi u narednih deset godina;

1.18.2 sadrži sva već odlučena ulaganja i da identifikuje nova ulaganja za naredne tri godine; i

1.18.3 sadrži vremenski rok za sve investicione projekte;

1.19 poštovanje Kodeksa mreže i svih drugih važećih kodeksa i pravila;

1.20 uzimanje u obzir stavova i preporuka organizacija uspostavljenih u Energetskoj zajednici, ili u Evropskoj zajednici, gde takve organizacije imaju mandata posredstvom međunarodnog sporazuma ili uredbe obavezujuće za Kosovo da iznose stavove i preporuke Operaterima Sistema Prenosa;

1.21 saradnja sa organizacijama opisanim u podstav 1.20 ovog stava oko pružanja informacija neophodnih za nadgledanje od strane istih organizacija razvojnih planova mreže, korišćenje i razvoj povezanih mreža i regionalne saradnje, od strane takvih organizacija;

1.22 učestvovanje u Evropskoj mreži Operatera Sistema Prenosa za električnu energiju;

1.23 određivanje odgovarajućih zajedničkih poslova sa jednim ili više operatera sistema prenosa, razmena električne energije i drugim relevantnim akterima koji nastoje da razviju regionalna tržišta ili da omoguće proces liberalizacije; i

1.24 vršenje drugih delatnosti predviđenih ovim zakonom i drugim primenjivim zakonima.

2. Operater Sistema Prenosa podnosi izveštaj Energetskoj regulatornoj kancelariji, kako je predviđeno licencom i Zakonom o energetskom regulatoru, i pruža informacije o onim stvarima i u takvom obliku, kao i intervalima, predviđenim od strane Energetske regulatorne kancelarije.

3. Operater Sistema Prenosa priprema i razmatra Kodeks mreže za svoj sistem i tom prilikom se konsultuje, po potrebi, sa operaterima drugih sistema sa kojima je povezan. Operater Sistema Prenosa mora podneti Kodeks mreže i svaku njegovu izmenu Energetskoj regulatornoj kancelariji na odobrenje.

4. Kodeks mreže pokriva one stvari koje predvidi Energetska regulatorna kancelarija, a koje obuhvataju.

4.1 minimalna pravila za bezbednost, planiranje, osmišljavanje i funkcionisanje sistema prenosa, uključujući obaveze za održavanje i odgovarajući nivo bezbednosti sistema, kao i rezervni kapacitet;

4.2 tehnička pravila koja utvrđuju minimalne tehničke uslove za osmišljavanje, za operativne kriterijume za priključivanje na sistem i povezanu mrežu, kao i za funkcionisanje drugih sistema;

4.3 tehnički i ekonomski kriterijumi koji će se koristiti za isporuku i korišćenje povezanih mreža, uzimajući u obzir ekonomski presedan električne energije iz dostupnih proizvodnih instaliranih postrojenja ili mrežnih prenosa, tehnička ograničenja u sistemu i potrebnu pouzdanost snabdevanja; i

4.4 procedure koje se primenjuju za funkcionisanje sistema u vanrednim situacijama.

5. Kodeks distribucije se mora objaviti i obezbediti interakciju sistema, mora biti objektivan i nediskriminacioni, i primenjuje se na način koji je objektivan i nediskriminacioni.

6. Operater Sistema Prenosa nadgleda primenu Kodeksa mreze i podnosi izveštaj jednom godišnje Energetskoj regulatornoj kancelariji o njegovoj primeni.

7. Operater Sistema Prenosa je odgovoran da ispostavi račun i primi nadoknadu na koju ima pravo prema ugovoru, kao i za sve pružene usluge, uključujući troškove u vezi sa njegovim učešćem u onim međunarodnim organizacijama koje su predviđene sporazumima ili uredbama obavezujućim na Kosovu. Pravila i uslovi, uključujući i tarife za pružanje usluga od strane Operatera Sistema Prenosa moraju biti nediskriminacione i u skladu sa troškovima, a odobrava ih Energetska regulatorna kancelarija, i moraju se objaviti.

Član 13

Nabavka električne energije od strane operatera sistema prenosa

1. Operater Sistema Prenosa dužan je da nabavi onu količinu energije, rezervnog kapaciteta, ili drugih pomoćnih usluga koja je potrebna za efikasan rad sistema prenosa u skladu sa transparentnim, nediskriminacionim i tržišno zasnovanim procedurama.

2. Svako pravilo koje usvoji operater sistema prenosa za uvođenje ravnoteže u sistemu električne energije mora biti objektivno, transparentno i nediskriminaciono, uključujući sva pravila za sistem naplate korisnicima za neravnotežu energije. Svako takvo pravilo Operater Sistema Prenosa podnosi Energetskoj regulatornoj kancelariji na odobrenje.

Član 14

Poverljive informacije

1. Operater Sistema Prenosa dužan je da zadrži poverljivost i konfidencialnost informacija dobijenih tokom obavljanja svoje delatnosti. Objavljivanje ili bilo kakvo otkrivanje od strane Operatera Sistema Prenosa svake informacije o njegovim delatnostima koje mogu biti od koristi za neko drugo lice mora se vršiti na način koji nije diskriminacioni.

2. Bez obzira na stav 1. ovog člana, Ministarstvo ili Energetska regulatorna kancelarija mogu zahtevati od Operatera Sistema Prenosa da Ministarstvu ili Energetskoj regulatornoj kancelariji dostavi sve poverljive informacije neophodne za izvršavanje njihovih funkcija, ovlašćenja i dužnosti.

V POGLAVLJE

DISTRIBUCIJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 15

Operater distribucionog sistema

1. Vlada Kosova na osnovu otvorenih i kompetitivnih procedura imenuje jedno ili više pravnih lica kao kandidate za Operatera Distribucionog Sistema. Svaki kandidat se mora blagovremeno prijaviti za dobijanje licence od Energetske regulatorne kancelarije nakon što ga imenuje Vlada. Svaki operater distribucionog sistema rukovodi i odgovoran je za rad svog distribucionog sistema.

2. Kada je Operater Distribucionog sistema deo vertikalno integrisanog preduzeća, on je nezavisan od svih delatnosti koje nisu u vezi sa distribucijom, bar u smislu svog pravnog oblika, organizacije i odlučivanja.

3. Da bi se obezbedila nezavisnost Operatera Distribucionog Sistema, primenjuju se sledeći minimalni kriterijumi koji su sastavni deo licence za Operatera Distribucionog Sistema:

3.1 lica odgovorna za upravljanje Operaterom Distribucionog Sistema ne mogu učestvovati u strukturama bilo kog vertikalno integrisanog preduzeća za električnu energiju koje je, neposredno ili posredno, odgovorno za svakodnevni rad u proizvodnji, prenosu ili snabdevanju električne energije;

3.2 odgovarajuće mere se moraju preduzeti da bi se obezbedilo da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje Operaterom Distribucionog Sistema uzeti u obzir na način koji obezbeđuje da su oni u stanju da deluju nezavisno;

3.3 Operater distribucionog Sistema ima delotvorna prava odlučivanja, nezavisan je od vertikalno integrisanog preduzeća za električnu energiju, u pogledu aktive neophodne za rad, održavanje i razvoj sistema.

3.4 Operater Distribucionog Sistema na svom raspolaganju ima neophodne resurse, uključujući ljudske, tehničke, fizičke i finansijske resurse;

3.5 Operator sistema distribuiranja će stvoriti a Uredni regulator za energiju će osvojiti program usklađenosti koji utvrđuje mere koje treba preduzeti za eliminisanje diskriminatorskih ponašanja i da obezbedi kako bi program bio monitorisan na adekvatan način. Program će utvrditi specifične zadatke radnicima Operatera sistema distribuiranja za postizanje ovih ciljeva. Jedan godišnji javni izveštaj koji opisuje mere koje su preduzete će se dostaviti od odgovornog lica ili odgovornog organa za monitorisanje programa usklađenosti sa Regulatornom uredu za energiju.

4. Odredbe ovog člana ne sprečavaju postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije da bi se obezbedilo da su prava ekonomskog i rukovodstvenog nadzora glavnog preduzeća u pogledu povraćaja aktive, regulisana posredno u skladu sa svim relevantnim odredbama, u podružnici zaštićena. Posebno, ovo daje mogućnost glavnom preduzeću da odobri godišnji finansijski plan ili sličan mehanizam, operatera distribucionog sistema I da postavi globalna ograničenja za nivo zaduživanja svojih podružnica. Glavno preduzeće ne sme da daje instrukcije u vezi sa svakodnevnim radom niti u vezi sa pojedinačnim odlukama u pogledu izgradnje ili nadogradnje distribucionih linija, koje ne prekoračuju uslove odobrenog finansijskog plana, ili sličnog mehanizma.

5. Kada je Operater Distribucionog sistema deo vertikalno integrisanog preduzeća za električnu energiju, delatnosti Operatera Distribucionog Sistema nadgleda Energetska regulatorna kancelarija da on ne bi mogao da iskoristi prednosti svoje vertikalne integracije da bi narušio konkurenciju. Posebno, kada je Operator Distribucionog Sistema deo vertikalno integrisanog preduzeća, on ne sme, u svojoj komunikaciji i pozicioniranju, da stvori zabunu u pogledu posebnog identiteta ogranka snabdevanja vertikalno integrisanog preduzeća.

6. Kada, na osnovu podnetog izveštaja ili drugih informacija, Energetska regulatorna kancelarija smatra da Operater Distribucionog Sistema ne poštuje u potpunosti odredbe stava 3. i 5. ovog člana, Operater Distribucionog Sistema dužan je da blagovremeno dostavi dodatne informacije koje Energetska regulatorna kancelarija može zahtevati. Kada smatra da je potrebno obezbediti poštovanje stavova 3. i 5, Energetska regulatorna kancelarija preduzima sve neophodne dalje mere da bi obezbedila poštovanje tih odredbi i licence koju ima operater distribucionog sistema.

Član 16

Odgovornosti i prava operatera sistema distribuiranja

1. Operater Distribucionog Sistema odgovoran je za:

1.1 obezbeđivanje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji razumnu potražnju za distribucijom električne energije, za rad, održavanje i razvoj prema ekonomskim uslovima sigurnog, pouzdanog i efikasnog sistema distribucije električne energije u svojoj sredini, uz uzimanje u obzir životnu sredinu i energetske efikasnost;

1.2 obezbeđivanje priključenja u skladu sa ovim zakonom svakom domaćinstvu koje je potrošač a koje to traži;

1.3 obezbeđivanje priključka u skladu sa ovim zakonom svakom potrošaču koje nije domaćinstvo a koje to traži, osim kada to nije tehnički ili finansijski izvodljivo;

1.4 obezbeđivanje da ne postoji diskriminacija između korisnika sistema ili kategorija sistema korisnika, posebno ne u korist svake podružnice ili akcionara;

1.5 poštovanje svih standarda kvaliteta snabdevanja i bezbednosti distribucionog sistema koje utvrdi Energetska regulatorna kancelarija;

1.6 obezbeđivanje da je prekid snabdevanja u vanrednom stanju zasnovano na unapred definisanim i objektivnim kriterijumima i da su stvoreni uslovi za konsultacije o prekidu snabdevanja sa drugim preduzećima za električnu energiju i da Energetskom regulatornom kancelarijom;

1.7 obezbeđivanje drugih informacija korisnicima sistema koje su im potrebne za efikasan pristup sistemu, uključujući korišćenje sistema;

1.8 davanje prioriteta isporuci proizvedene električne energije iz obnovljivih izvora energije i zajedničkom proizvodnjom, u zavisnosti samo od ograničenja predviđenih u svrhu bezbednosti sistema u Kodeksu mreže, Kodeksu distribucije i drugim pravilima i uredbama;

1.9 uspostavljanje i objavljivanje standardnih pravila oko toga ko snosi troškove tehničke adaptacije distribucionog sistema, kao što su priključak na mrežu i ojačavanje mreže, neophodne za integraciju novih postrojenja za proizvodnju električne energije u sistem. Takva pravila odobrava Energetska regulatorna kancelarija, a koja pravila su u skladu sa Energetskom strategijom i zasnovana na objektivnim i nediskriminacionim kriterijumima, uzimajući posebno u obzir sve troškove i beneficije u vezi sa priključivanjem ovih proizvođača na system:

1.10 obezbeđivanje obuhvatne i detaljne procene troškova u vezi sa priključivanjem za svakog novog proizvođača električne energije koji želi da se priključi na mreži distribucionog sistema, a za koju procenu Operater Distribucionog Sistema može da izvrši naplatu koja podrazumeva prihvatljive troškove;

1.11 uspostavljanje i objavljivanje standardnih pravila u vezi sa podelom troškova instalacija u sistemu, kao što su priključak na mreži i ojačanja, između svih korisnika sistema koji od toga imaju koristi. Takva pravila odobrava Energetska regulatorna

kancelarija, a koja pravila su u skladu sa Energetskom strategijom i sa važećim podzakonskim aktima

1.12 planiranje i razvoj svog distribucionog sistema, uzimajući u obzir mere energetske efikasnosti ili distribuiranu proizvodnju koja može zameniti potrebu za obnovom ili zamenom kapaciteta električne energije;

1.13 izrada i objavljivanje srednjeročnih i dugoročnih planova koji pokrivaju period od najmanje tri, odnosno deset godina, za razvoj distribucionih sistema i koordinisanje pripreme takvih planova sa operaterom sistema prenosa i opštinama;

1.14. razvoj i predlog tarifa i metodologije tarifa za korišćenje i uključivanje u sistemu distribuiranja koje nisu diskriminatorne i koja pružaju ekonomske efikasne signale za korisnike sistema; svaka takva privatizacija će se uručiti Urednom regulatoru energije za usvajanje i objavljivanje u skladu sa proceduralnim utvrđenim pravilima u poglavlju IX Zakona o regulatoru energije.

1.15 proučavanje privrednog razvoja i promenu u potražnji na svojoj teritoriji;

1.16 pružanje pomoći opštinama u pripremanju njihovih planova, programa i razvojnih strategija;

1.17 obezbeđivanje primeraka srednjeročnih i dugoročnih razvojnih planova za svoj distribicioni sistem operateru sistema prenosa; i

1.18 izrada Kodeksa mreže, Kodeksa distribucije, kao i svih drugih važećih kodeksa i pravila.

2. Operater distribucionog sistema podnosi izveštaj Energetskoj regulatornoj kancelariji, kako je predviđeno licencom i Zakonom o energetskom regulatoru, i pruža informacije o onim stvarima i u takvom obliku, kao i intervalima, predviđenim od strane Energetske regulatorne kancelarije.

3. Operater distribucionog sistema izrađuje i razmatra Kodeks distribucije za svoj sistem i tom prilikom se konsultuje, po potrebi, sa operaterima drugih sistema sa kojima je povezan. Operater Distribucionog Sistema mora podneti Kodeks distribucije i svaku njegovu izmenu Energetskoj regulatornoj kancelariji na odobrenje.

4. Kodeks distribucije pokriva one stvari koje predviđi Energetska regulatorna kancelarija, a koje obuhvataju:

4.1 minimalna pravila za osmišljavanje i funkcionisanje Distribucionog Sistema, uključujući obaveze za održavanje i odgovarajući nivo bezbednosti sistema, kao i rezervni kapacitet;

4.2 tehnička pravila koja utvrđuju minimalne tehničke uslove za osmišljavanje, za operativne kriterijume za priključivanje na sistem i povezanu mrežu, kao i za funkcionisanje drugih sistema;

4.3 procedure koje se primenjuju za funkcionisanje sistema u vanrednim situacijama.

5. Kodeks distribucije se mora objaviti i mora biti objektivna i nediskriminaciona, i primenjuje se na način koji je objektivna i nediskriminaciona.

6. Operater distribucionog Sistema nadgleda primenu Kodeksa distribucije i podnosi izveštaj jednom godišnje Energetskoj regulatornoj kancelariji o njegovoj primeni.

7. Operater Distribucionog Sistema ima pravo da ispostavi račun i primi nadoknadu na koju ima pravo prema ugovoru, kao i za sve pružene usluge. Pravila i uslovi, uključujući i tarife za pružanje usluga od strane Operatera Distribucionog Sistema moraju biti nediskriminaciona i u skladu sa troškovima, a odobrava ih Energetska regulatorna kancelarija, i moraju se objaviti.

8. Operater sistema distribucije dužan je da nabavi svu energiju potrebnu za efikasan rad svojih distribucionih sistema, kao i za održavanje ili druge potrebne usluge, u skladu sa transparentnim, nediskriminacionim i tržišno zasnovanim procedurama.

Član 17

Poverljive informacije

1. Operater Distribucionog Sistema dužan je da zadrži konfidencijalnu informaciju dobijenih tokom obavljanja svoje delatnosti. Objavljivanje ili bilo kakvo otkrivanje od strane operatera distribucionog sistema svake informacije o njegovim delatnostima koje mogu biti od koristi za neko drugo lice mora se vršiti na način koji nije diskriminaciona.

2. Bez obzira na stav 1. ovog člana, Ministarstvo ili Energetska regulatorna kancelarija mogu zahtevati od operatera distribucionog sistema da Ministarstvu ili Energetskoj regulatornoj kancelariji dostavi sve poverljive informacije neophodne za izvršavanje njihovih funkcija, ovlašćenja i dužnosti.

IV POGLAVLJE

SNABDEVANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM

Član 18

Javni snabdevač

1. Javni snabdevač će izvršiti obavezu javne usluge snabdevanja električnom energijom sa tarifama regulisana za nekvalifikovane potrošače. Regulisanje tarifa se vrši u skladu sa članom 41 Zakona o regulatoru energije. Javni snabdevač je licencirano preduzeće od

strane Regulatornog ureda za energiju za obavljanje javnog snabdevanja sa električnom energijom i ne može biti proizvođač električne energije.

2. Javni snabdevač ima pravo da:

2.1 prodaje, po isključivoj osnovi, električnu energiju potrošačima koji ne zadovoljavaju kriterijume po regulisanim tarifama, u skladu sa svojom licencom i drugim važećim pravilima i uslovima;

2.2 snabdeva potrošače koji zadovoljavaju kriterijume električnom energijom, kada je to zatraženo od strane potrošača i odobreno od strane Energetske regulatorne kancelarije, po regulisanim tarifama u skladu sa njegovom licencom i drugim važećim pravilima i uslovima;

2.3 . kupiti električnu energiju od proizvođača električne energija sa regulisanim cenama u skladu sa članom 7. ovog zakona i članom 41. Zakona o regulatoru energije;

2.4 kupi kapacitet i električnu energiju od drugih proizvođača ili snabdevača po neregulisanoj tarifi;

2.5 proda kapacitet i električnu energiju drugim licenciranim preduzećima za električnu energiju, u skladu sa procedurama koje odredi Energetska regulatorna kancelarija, u slučaju da je potražnja potrošača za električnom energijom smanjena na nivo za koji je sklopljen ugovor;

2.6 uvoziće se kapacitete i električnu energiju u skladu sa stavom 3. člana 18. ovog zakona;

2.7 vrši izvoz električne energije i kapaciteta u slučaju da je potražnja njegovih potrošača smanjena ispod nivoa za koji je sklopljen ugovor; i

2.8 pripremi i podnese račune, i da naplati račune od svojih potrošača i drugih preduzeća za električnu energiju, a koje naplate računa nadgleda Energetska regulatorna kancelarija, kako je predviđeno Zakonom o energetsom regulatoru ili drugim važećim zakonima, i drugim licencama, kodeksima ili drugim donetim pravilima.

3. Izuzimajući obaveze preduzeća u javnom vlasništvu koje su utvrđene stavu 1.

4. Javni snabdevač može sklopiti ugovor o kupoprodaji sa proizvođačima električne energije za onu količinu koja je potrebna da bi zadovoljio potrebe svojih potrošača. Uslovi takvog ugovora o kupoprodaji energije moraju:

4.1 biti konkurentni, transparentni i nediskriminacioni;

4.2 biti kompatibilni sa najboljom međunarodnom praksom u pogledu oblika takve kupoprodaje energije i procesa nabavke;

4.3 biti u skladu sa svim pravilima, procedurama i kriterijumima koje utvrdi Energetska regulatorna kancelarija; i

4.4 ograničiti u najvećoj mogućoj meri trajanje sporazuma o kupoprodaji energije koji su predmet maksimalnog roka trajanja koji može odrediti Energetska regulatorna kancelarija na redovnoj osnovi.

5. Javni snabdevač dužan je da ispuni ulogu snabdevača poslednjeg sredstva i u obavezi je da:

5.1 snabdeva potrošače koji ne zadovoljavaju kriterijume električnom energijom, kada oni to zahtevaju;

5.2 snabdeva potrošače koji zadovoljavaju kriterijume električnom energijom, kada oni to zahtevaju, pod uslovom da se snabdevanje vrši po regulisanoj tarifi, koju tarifu određuje Energetska regulatorna kancelarija za takve potrošače koji zadovoljavaju kriterijume i koja tarifa je predmet drugih uslova koje odredi Energetska regulatorna kancelarija;

5.3 kupuje kao prioritetan svaki kapacitet i električnu energiju za koju Energetska regulatorna kancelarija izdala sertifikat porekla, po regulisanoj tarifi koju određuje ili ustanovljava u skladu sa svojom metodologijom, Energetska regulatorna kancelarija;

5.4 delotvorno rešava žalbe svojih potrošača, a koji postupak nadgleda Energetska regulatorna kancelarija, kako je predviđeno Zakonom o energetsom regulatoru ili drugim važećim zakonima i kodeksima, licencama, ili drugim pravilima koje utvrdi Energetska regulatorna kancelarija; i

5.5 obezbedi finansijsku garanciju za pokrivanje svih transakcija u koje se upusti u pogledu tržišta elektricne energije. Uslovi za oblik, vrstu i iznos finansijske garancije definisan je pravilima tržišta elektricne energije.

6. Javni snabdevač je u obavezi da redovno pruža informacije svojim potrošačima oko stvari u vezi sa snabdevanjem električnom energijom, uključujući pitanja u vezi sa životnom sredinom. Informacije koje se pružaju moraju biti u skladu sa uslovima Energetske regulatorne kancelarije, a javni snabdevač dužan je da obezbedi da su one sadržane u računima i promotivnom materijalu koji je dostupan krajnjim potrošačima:

6.1 doprinos svakog izvora energije opštoj smesi goriva javnog snabdevača za prethodnu godinu;

6.2 bar upućivanje na postojeće izvore upućivanja, kao što su internet stranice, gde su javno dostupne informacije o uticaju na životnu sredinu, u smislu emisije CO₂ i radioaktivnog otpada nastalog od proizvodnje električne energije iz opšte smese goriva snabdevača za prethodnu godinu; i

6.3 informacije u vezi sa pravima potrošača u pogledu načina rešavanja spora koji im je dostupan u slučaju spora.

7. Javni snabdevač sklapa ugovor sa svim krajnjim potrošačima koje snabdeva električnom energijom. Ti ugovori moraju biti u skladu sa Opštim uslovima snabdevanja električnom energijom i uslovima člana 27. ovog Zakona.

8. Svako lice koje se priključi na distribicioni sistem i koristi električnu energiju koju snabdeva javni snabdevač bez ugovora, kako je predviđeno ovim članom, biće isključen od strane operatera sistema distribucije u skladu sa pravilima isključivanja koja utvrđuje Energetska regulatorna kancelarija.

9. Javni snabdevač može da ugradi strujomer za snabdevanje komunalnih prostorija samo ako je fizičko ili pravno lice potpisalo ugovor sa javnim snabdevačem i pristalo da plaća celokupan kapacitet, energiju, usluge distribucije i usluge prenosa a koje se vrše preko strujomera.

10. Energetska regulatorna kancelarija može regulisati pravila i uslove pod kojima svaki potrošač javnog snabdevača koji je odgovoran za plaćanje električne energije koju evidentira strujomer preko koga se snabdevaju komunalne sredine, može da naplaćuje drugim licima korišćenje te električne energije.

11. Javni snabdevač, za manje od pet godina, ima na raspolaganju relevantne podatke koji se odnose na sve transakcije ugovora o snabdevanju električnom energijom i derivatima el.energije potrošača na veliko i Operatora Prenosnog Sistema, za Kancelariju Regulatora Energije, Kosovsku komisiju za konkurenciju i ostale nadležne organe u Zajednici energije, sa ciljem ispunjenja svojih obaveza.

12. Podaci na koje upućuje stav 10. ovog člana obuhvata detalje karakteristika relevantnih transakcija kao što su trajanje, isporuka i pravila poravnanja, količina, datumi i rokovi za izvršenje, kao i cena transakcije i sredstva za identifikaciju predmetnog potrošača na veliko, kao i posebni detalji svih nesređenih ugovora za snabdevanje električnom energijom i derivativama električne energije.

13. Energetska regulatorna kancelarija može odlučiti da učesnicima na tržištu omogući pristup informacijama na koje upućuje stav 11. ovog člana, pod uslovom da je zadržana poverljivost poslovno osetljivih informacija o individualnim akterima tržišta ili individualnim transakcijama.

14. Kancelarija Regulatora Energije dužna je da preduzme neophodne mere da obezbedi da su informacije koje pruži javni snabdevač svojim potrošačima u skladu sa ovim članom pouzdane i dostupne, na nacionalnom nivou, na način koji je jasan i komparativan.

Član 19

Potrošači koji zadovoljavaju kriterijume

1. Snabdevanje električnom energijom je konkurentna delatnost i svako kvalifikovano preduzeće, domaće ili strano, može podneti prijavu i dobiti licencu za snabdevanje potrošača koji zadovoljavaju kriterijume, kako je predviđeno ovim članom, u skladu sa daljim kriterijumima koje odredi Energetska regulatorna kancelarija.
2. Energetska regulatorna kancelarija obezbeđuje da postoje svi delotvorni uslovi koji omogućuju potrošačima koji zadovoljavaju kriterijume da zamene snabdevača na što jednostavniji način, za ne više od tri nedelje, nakon informisanja aktuelnog njihovog snabdevača da se zamena ne naplaćuje i da veći potrošači koji nisu domaćinstva imaju pravo da istovremeno sklope ugovor sa više snabdevača.
3. Oni potrošači kojima je odobren status potrošača koji zadovoljava kriterijume u vreme kada ovaj zakon stupa na snagu, zadržavaju takav status.
4. Svi potrošači osim domaćinstava su kvalifikovani potrošači. Svi potrošači će biti kvalifikovani potrošači 1 januara 2015 godine.
5. Javni snabdevač može snabdevati električnom energijom samo potrošače koji zadovoljavaju kriterijume u skladu sa članom 18. ovog zakona.
6. . Promena snabdevača od kvalifikovanih potrošača izvrši će se u skladu sa definisanim procedurama u Pravilima tržišta, usvojenim od KRE-a.

Član 20

Snabdevanje za kvalifikovane potrošače

1. Snabdevanje električnom energijom za kvalifikovane potrošače može se uraditi od svi lica koji imaju licencu za snabdevanje izdatu od strane kancelarije Regulatora Energije .

2. Pravila i uslove licence za podesno snabdevanje određuje Energetska regulatorna kancelarija, koja obezbeđuje da snabdevač ima dobru reputaciju i kupoprodajni ugovor sposoban da podrži svoju delatnost snabdevanja. Energetska regulatorna kancelarija obezbeđuje postupak licenciranja i uslovi licence nisu diskriminacioni protiv snabdevača već registrovanih u drugoj zemlji unutar Energetske zajednice, bez obzira na zemlju u kojoj je snabdevač registrovan.

3. Preduzeće za električnu energiju licencovano za snabdevanje kvalifikovanih potrošača (izuzev nosioca licenci za javno snabdevanje) ima pravo da:

3.1 prodaje kapacitet i električnu energiju potrošačima koji zadovoljavaju kriterijume po neregulisanim tarifama;

3.2 kupuje kapacitet i električnu energiju od proizvođača po neregulisanim tarifama;

3.3 kupuje od i prodaje kapacitet i električnu energiju snabdevačima po neregulisanim tarifama;

3.4 kupuje kapacitet i energiju od javnog snabdevača, prema uslovima člana 18;

3.5 uvozi i izvozi kapacitet i električnu energiju; i

3.6 naplaćuje račune potrošača koji zadovoljavaju kriterijume i drugih snabdevača.

4. Preduzeće za električnu energiju licencovano za snabdevanje, koja snabdeva kvalifikovane potrošače preduzeti će potrebne korake za zaštitu interesa svojih potrošača i ima za obavezu za efektivni tretman svih žalbi svojih potrošača. Razmatranje takvih žalbi se monitorišu od KRE-a u skladu sa Zakonom o regulatoru energetike ili ostalim pravosnažnim zakonima, kao i licencijama, Kodovima ili pravila koja izdaje KRE.

5. Preduzeće za električnu energiju licencovano za snabdevanje, koja snabdeva i kvalifikovane potrošače pruža redovne informacije za svoje potrošače o pitanjima koja se odnose na njihovo snabdevanje električnom energijom, uključujući i pitanja životne sredine. Informacije koje će obezbediti u skladu su sa zahtevima KRE-a, kao i

licencovani snabdevač obezbeđuje da fakturama i u promovirajućim materijalima koje pruža na raspolaganje za krajnjeg potrošača obuhvaćaju se sledeće:

5.1 doprinos svakog izvora energije opštoj smesi goriva licenciranog snabdevača za prethodnu godinu;

5.2 bar upućivanje na postojeće izvore upućivanja, kao što su internet stranice, gde su javno dostupne informacije o uticaju na životnu sredinu, u smislu emisije CO₂ i radioaktivnog otpada nastalog od proizvodnje električne energije iz opšte smese goriva snabdevača za prethodnu godinu; i

5.3 informacije u vezi sa pravima potrošača u pogledu načina rešavanja spora koji im je dostupan u slučaju spora.

6. Preduzeće za električnu energiju licencovano za snabdevanje, koja snabdeva i kvalifikovane potrošače predstavlja finansijsku garanciju za pokriće svih transakcija koje preuzima u vezi sa tržištem električne energije. Zahtevi o obliku, vrstu i iznos finansijske garancije se definišu u pravilima električne energije.

7. Preduzeće za električnu energiju licencovano za snabdevanje, koja snabdeva i kvalifikovane potrošače sprovode odredbe člana 18.13, 14 i 15.

8. Preduzeće za električnu energiju koje ima licencu da potrošače koji zadovoljavaju kriterijume snabdeva dužno je da primenjuje odredbe stava 10, 11, i 12. člana 18 u pogledu vođenja evidencije.

Član 21 **Direktne linije**

1. Svi proizvođači električne energije na Kosovu imaće mogućnosti da povezuju svoje ili stabilimente njihovih jedinica, ili stabilimente kvalifikovanih potrošača putem direktnih linija.

2. Svi koji zadovoljavaju kriterijume na Kosovu imaju pravo da se snabdevaju preko direktne linije od proizvođača ili snabdevača kada je to tehnički i finansijski izvodljivo.

3. Ovlašćenja za izgradnju direktnih linija se izdaju od KRE-a na osnovu objektivnih i neskriminirajućih kriterija prethodno objavljenih i koji se odnose na bezbednost, efikasnost i integritet sistema transmisija i distribucije. KRE može odbiti izdavanje ovlašćenje za izgradnju direktne linije u slučaju da davanje ovlašćenja sprečava ili ometa neku obavezu javne službe uspostavljene od KRE-a na osnovu zakona o regulatoru energetike.

4 Kada se potrošač koji zadovoljava kriterijume snabdeva preko direktne linije, to ne utiče na njegovo pravo da sklopi ugovor sa snabdevačem po svom izboru za snabdevanje preko sistema prenosa ili distribucionog sistema, prema uslovima ovog zakona.

VII POGLAVLJE

PRISTUP TREĆE STRANE

Član 22

Pravo pristupa treće strane

1. Operater Sistema Prenosa i Operateri Distribucionog Sistema dužni su da proizvođačima, snabdevačima i potrošačima koji zadovoljavaju kriterijume omoguće pristup sistemu prenosa i distribucionim sistemima na osnovu objavljenih tarifa, i pravila i procedura koje utvrde Energetska regulatorna kancelarija, operater sistema prenosa i operateri distribucionog sistema.

2 Prilikom određivanja mere do koje se zahtev za pristup sistemima prenosa i distribucije može dozvoliti, Operater Sistema Prenosa i Operateri Distribucionog Sistema dužni su da obezbede da dostupnost maksimalnog kapaciteta za svoje sisteme, uključujući veznike, pod uslovom da su ispoštovani važeći standardi bezbednosti i potreba da se obezbedi funkcionisanje sistema.

3. Tarife za upotrebu sistema su objektivne i primenjuju se za sve potrošače na nediskriminirajuće osnove. Te tarife se predlažu na godišnjoj osnovi od operatora sistema prenosa i operatora sistema prenosa i operatora sistema distribucije, na definisani način od KRE-a, tako da iste neće stupiti na snagu do usvajanja od KRE-a i njihovog objavljivanja. Predložene tarife obuhvaćaju potrebne ekonomske signale za podsticanje efikasnog korišćenja sistema interkonektora.

Član 23

Odbijanje pristupa treće strane

1. Operater Sistema Prenosa i operateri distribucionog sistema mogu odbiti pristup sistemu prenosa i distribucionim sistemima ako neophodan kapacitet ne postoji i ako se nepostojanje neophodnog kapaciteta može objektivno opravdati na osnovu pitanja sigurnosti snabdevanja ili redovnog, ili kvalitetnog snabdevanja, uzimajući u obzir standard usluge i pouzdanost koju zahteva lice koje traži pristup, kao i sve važeće kodekse.

2. Svaki razlog naveden zbog odbijanja pristupa po uslovima stava 1. Ovog člana mora se navesti u pisanom izveštaju uz potkrepljujući dokaz i mora se dostaviti licu koje traži da sklopi ugovor za pristup sistemu prenosa ili distribucije. Lice koje traži pristup takođe dobija informacije o merama koje su neophodne za ojačanje mreže koje bi omogućilo pristup, osim što relevantni operater sistema može zahtevati razumnu naknadu troškova za pružanje tih informacija.

3. Svako lice kome je odbijen pristup sistemu prenosa ili distribucije ili koje uloži prigovor na nametnute uslove za pristup, može podneti žalbu Energetskoj regulatornoj kancelariji koja donosi odluku u skladu sa postupcima utvrđenim u skladu sa Zakonom o energetskom regulatoru.

VIII POGLAVLJE

ORGANIZOVANO TRŽIŠTE

Član 24

Tržišni operater

1 Vlada je odgovorna za izbor tržišnog operatera kroz otvoren proces. Tržišni operater ne sme biti u vezi sa, niti imati interesa, bilo kojim licem ili preduzećem koje se bavi proizvodnjom ili snabdevanje, bilo na Kosovu ili u drugoj zemlji.

2. . Operator tržišta će biti nezavisan od svih aktivnosti koje se ne odnose na prenos električne u svojoj pravnoj formi, imovinske odnose, organizacionim i odlučujućim strukturama.

3. Da bi se obezbedila nezavisnost tržišnog operatera, lica odgovorna za njegovo upravljanje ne mogu učestvovati u bilo kojim strukturama preduzeća ili procesima odlučivanja u Ministarstvu, Energetskoj regulatornoj kancelariji ili u bilo kom drugom preduzeću za električnu energiju odgovornom za proizvodnju, održavanje, snabdevanje, servisiranje, distribuciju ili rudnike uglja, ili drugo snabdevanje gorivom.

4. Operater Tržišta obavlja sve funkcije uz poštovanje načela transparentnosti, objektivnosti i nezavisnosti.

5. Operator tržišta priprema predlog za dizajniranje tržišta u skladu sa Strategijom Vlade za energetiku. Dizajn tržišta se usvaja od KRE-a

6. Na osnovu dizajna tržišta i uravnoteženog mehanizma, Operater Tržišta priprema pravila tržišta na veliko koje redovno razmatra u vezi sa promenama koje se smatraju razumnim i neophodnim. Ova pravila, uključujući i predloge za promene, dostavljaju se Kancelariji Regulatora za Energiju na usvajanje. Nakon usvajanja, tržišna pravila su obavezna za sve učesnike na tržištu električne energije.

7. Operator tržišta je odgovoran za ekonomsko upravljanje elektro-energetskim sistemom, upravlja i operiše tržištem električne energije, prema definisanim uslovima ovim i ostalim pravosnažnim zakonima. Njegove odgovornosti se definišu u pravilima tržišta. Pravila tržišta mogu obuhvatiti jednu, neke ili sve odgovornosti u nastavku, kao i ostale odgovornosti:

- 7.1 registrovanje svih kupoprodajnih transakcija na tržištu el.energije;
- 7.2 organizovanje aukcija za kupoprodaju energije, u zavisnosti od modela tržišta i mehanizma trgovca, vrši prijem ponuda za nabavku el.energije u uslovima centralizovanog tržišta;
- 7.3 obaveštavanje učesnika na Tržištu el.energije i Operatera Prenosnog Sistema o rezultatima sa aukcije i ostalim tržišnim informacijama;
- 7.4 prijem informacija od Operatera Prenosnog Sistema i Operatera Distributivnog sistema koji imaju uticaj na rezultate aukcije kao posledica promene prenosnih kapaciteta i bilo koje druge vanredne situacije u prenosnom i distributivnom sistemu;
- 7.5 izračunavanje količine električne energije koja će se koristiti za svakog učesnika, za bilo koji period naveden u konačnim izjednačenjima;
- 7.6 utvrđivanje tržišne cene u slučaju centralnog tržišta za bilo koji određeni vremenski period i upoznavanje svih uključenih strana o uzajamnim obavezama.
- 7.7 osnivanje računovodstvenog sistema kao platforma za funkcionisanje tržišta.
- 7.8 Upravljanje procesom plaćanja faktura definisano pravilima tržišta, za omogućavanje učesnicima na tržištu plaćanje faktura za trgovanje električnom energijom.
- 7.9 publikovanje relevantnih tržišnih informacija.

Član 25

Razvoj konkurencije.

1. KRE u konsultaciji sa Kosovskom Komisijom za konkurencijom i odgovornim organima za monitorisanje državne pomoći najmanje u svake tri (3) godine vrši će istrage uvezi funkcionisanja tržišta električne energije i odluči da nametne sve potrebne i proporcionalne mere u cilju podsticanja efektivne konkurencije i za obezbeđivanje uredno funkcionisanje tržišta. Te mere može da obuhvati programe za oslobađanje električne energije, prema kojim preduzeća električne energije obavezuju se da prodaju ili da stave na raspolaganje jednu količinu električne energije ili da pruže istu za interesovanim snabdevačima za jedan njihov proizvodni kapacitet za jedan određen vremenski rok.

2. Sa ciljem promocije konkurentnog tržišta za električnu energiju i sa ciljem da se zadovolji potražnja za električnom energijom na Kosovu, u skladu sa odredbama ovog

zakona i drugih važećih zakona, učesnici tržišta mogu sklapati ugovore za kupoprodaju električne energije sa:

2.1 drugim učesnicima tržišta i potrošačima koji zadovoljavaju kriterijume na Kosovu, na osnovu određenih uslova;

2.2 drugim učesnicima tržišta i potrošačima koji zadovoljavaju kriterijume u zemljama sa kojima je Kosovo potpisalo sporazum o zajedničkoj primeni zakona EU o energetici; i

2.3 Učesnicima tržišta i potrošačima koji zadovoljavaju kriterijume u drugim zemljama, na osnovu bilateralnih sporazuma koji su u skladu sa tržišnim pravilima na Kosovu.

IX POGLAVLJE

PRAVO NA UNIVERZALNU USLUGU I SKLAPANJE UGOVORA ZA SNABDEVANJE

Član 26

Potrošači sa pravom za univerzalnu uslugu

1. U skladu stava 1 član 23 ovog zakona, svaki kućni potrošač ima pravo snabdevanja sa električnom energijom, u specifikovanoj formi sa razumnim cenama, transparentnim i koji mogu da se uporedi jasno i lako.

2 Svaki potrošač koji nije domaćinstvo ima takođe, pravo na priključenje i na snabdevanje električnom energijom, osim kada takvo priključenje ili snabdevanje nije tehnički ili finansijski izvodljivo.

Član 27

Uslovi sklapanja ugovora

1. Svi krajnji potrošači sklapaju ugovor za snabdevanje električnom energijom sa snabdevačem na osnovu ugovora koji je u skladu sa Opštim uslovima snabdevanja koje utvrdi Energetska regulatorna kancelarija i sa drugim važećim zakonima i pravilima. Snabdevači obezbeđuju da takav ugovor sadrži:

1.1 identitet i adresu snabdevača;

1.2 usluge koje se pružaju, kvalitet ponuđenih usluga i kada je to potrebno, rok potreban za prvo priključenje;

1.3 ako su ponuđene, vrste usluga održavanje koje su ponuđene;

1.4 sredstva kojima se mogu dobiti ažurirane informacije o svim važećim tarifama i taksama za održavanje;

1.5 trajanje ugovora, uslove obnove i prekida usluga i ugovora;

1.6 postojanje bilo kakvog prava na prekid ugovora;

1.7 svu nadoknadu i uslove refundacije koji važe ako ugovorena usluga nije pružena ili kvalitet usluge nije zadovoljen, uključujući netačne i zakasnele račune; i

1.8metodu pokretanja postupka za rešavanje sporova.

2. Uslovi sklapanja ugovora moraju biti pravični a snabdevači obezbeđuju da su potrošači unapred upoznati sa uslovima. Informacije o uslovima sklapanja ugovora bi trebalo da se obezbede pre sklapanja ili potvrde o sklapanju ugovora. Kada je ugovor sklopljen preko posrednika, posebna informacija se takođe, pruža pre sklapanja ugovora.

3. Snabdevači obezbeđuju da su potrošači na odgovarajući način obavešteni o svakoj nameri da se izmene ugovoreni uslovi i da su obavešteni o njihovim pravima da prekinu ugovor kada dobiju obaveštenje. Snabdevači obaveštavaju potrošače direktno o svakom povećanju cene na odgovarajući način i ne kasnije od jednog uobičajenog perioda obračuna računa nakon što povećanje stupi na snagu, na način koji je transparentan i obuhvatan. Snabdevači obezbeđuju da potrošači mogu slobodno da prekinu ugovor ako ne prihvataju nove uslove o kojima su obavešteni.

4. . snabdevači garantuju da opšti uslovi i rokovi ugovora su u skladu sa opštim uslovima snabdevanja. Rokovi i uslovi pružaju se na jasan i razumljiv jezik, ne obuhvataju neugovorne barijere za vršenje prava potrošača, na primer veoma ugovaračku dokumentaciju, kao i snabdevanja obezbeđuju da se potrošači štite od nepravednih ili dezorientacionih metoda prodaje. Snabdevači garantuju da njihovi potrošači:

4.1 imaju transparentne informacije o važećim cenama i tarifama, kao i o standardnim pravilima i uslovima, u pogledu pristupa i korišćenju usluga električne energije;

4.2 imaju više izbora oko metode plaćanja i da svaka razlika u pravilima i uslovima odražava troškove snabdevača za različite sisteme plaćanja.

4.3 ne plaćaju promenu snabdevača;

4.4 imaju koristi od transparentnih, jednostavnih i jeftinih postupaka za rešavanje njihovih žalbi. Posebno, snabdevači obezbeđuju da njihovi potrošači imaju pravo na dobar standard usluga i razmatranja žalbi, na način koji omogućava pravično i

blagovremeno rešavanje sporova, poželjno u roku od tri meseca, uz obezbeđivanje, gde je to potrebno, sistema naknade i/ili nadoknade;

4.5 kada imaju pristup univerzalnoj usluzi pod uslovima ovog zakona, budu obavешteni o svojim pravima u pogledu te univerzalne usluge;

4.6 budu adekvatno informisani o stvarnoj potrošnji električne energije i troškovima dovoljno često da bi bili u mogućnosti da regulišu sopstvenu potrošnju električne energije. Takva informacija sa daje u odgovarajućem roku, koji uzima u obzir sposobnost merne opreme potrošača i predmetni proizvod električne energije. Takođe, uzima se u obzir i isplativost tih mera. Za tu uslugu potrošač ne plaća dodatne troškove; i

4.7 primaju konačan obračun nakon promene snabdevača električnom energijom najkasnije šest(6) nedelja nakon promene snabdevača.

Član 28

Obaveze za priključivanje potrošača i proizvođača

1. Operator sistema raspodele, na osnovu stava 2 ovog člana mora da poveže sistem svako:

1.1 svako domaćinstvo koje je potrošač;

1.2 Ne domaćinski potrošač; i

1.3 svakog proizvođača.

2. Obaveze Operatora Sistema prenosa ili relevantnog Operatora Distribucionog Sistema utvrđene u stavu 1. ovog člana koje predviđaju priključivanje mogu obuhvatiti i stranu koja traži priključak i:

2.1 koja ima električnu sklopku ugrađenu unutar granica svoje imovine i koja zadovoljava tehničke i sigurnosne uslove;

2.2 koja zadovoljava uslove za priključivanje na sistem prenosa ili distribucije, uključujući Kodeks mreže i Kodeks distribucije po potrebi;

2.3 koja je potpisala pisani sporazum sa Operaterom Sistema Prenosa ili Operaterom Distribucionog sistema u pogledu priključka, uključujući regulisanu cenu priključka, kao i cenu korišćenja sistema po potrebi;

2.4 koja je platila celokupan iznos predviđen sporazumom o priključku; i

2.5 kada je ta strana potrošač koji pruži zadovoljavajući dokaz da postoji ugovor sklopljen sa snabdevačem za snabdevanje energijom kroz taj priključak.

3. Operater Distribucionog Sistema može priključiti potrošača koji se nalazi na teritoriji drugog Operatera Distribucionog Sistema samo ako je dobio pismeno odobrenje od Energetske regulatorne kancelarije.

4. Pravila i uslovi za priključivanje na sisteme prenosa ili distribucije sadržani su u objavljenom Kodeksu mreže ili Kodeksu distribucije.

Član 29 **Odbijanje priključka na sistem**

1. Potrošači ili proizvođači na koje upućuje član 27 nemaju pravo priključivanja na sistem ako ne zadovoljavaju uslove priključka ili ako bi takav priključak doveo do smetnji u snabdevanju.

2. Operater Sistema Prenosa ili Operater Distribucionog Sistema mogu privremeno odbiti priključak za potrošača ili proizvođača na njegov sistem ako utvrdi da objekti potrošača ili proizvođača, ili oprema ne ispunjavaju tehničke norme ili druge uslove propisane tehničkim kodeksima. Potrošač ili proizvođač dobijaju pismeno obaveštenje o razlozima odbijanja. Potrošač ili proizvođač kome je odbijen priključak imaju pravo žalbe na takvu odluku koju upućuju Energetskoj regulatornoj kancelariji u skladu sa Zakonom o energetsom regulatoru.

Operater sistema transmisije ili operater sistema raspodele će priključiti jednog potrošača ili licenciranog proizvođača, bez kašnjenja (ili do datuma utvrđenog od Kancelarije regulatora energije) na njihov sistem u slučajevima kad Kancelarija regulatora energije donosi odluku o žalbi korist potrošača ili navedenog proizvođača

Član 30 **Ukidanje i privremeni prekidi u snabdevanju električnom energijom**

1. Snabdevači i operateri distribucionog sistema imaju pravo da privremeno ukinu snabdevanje električnom energijom prema uslovima predviđenim u Zakonu o energetsom regulatoru i Opštim uslovima snabdevanja.

2. Snabdevači imaju pravo da isključe potrošače zbog neplaćanja, što je u skladu sa ugovorom između potrošača, pravilima i uredbama koje donosi Energetska regulatorna kancelarija, imajući u obzir odluke Energetske regulatorne kancelarije u pogledu zaštite potrošača u potrebi i mogućnosti odstupiti isključenja u toku zimske sezone.

3. Snabdevači su dužni da prekinu snabdevanje potrošača električnom energijom u skladu sa pravilima utvrđenim u Zakonu o energetsom regulatoru.

Ova pravila će obuhvatati pravo snabdevača za isključenje krajnji potrošača koji (a) koji nisu potpisali ugovor o snabdevanju u roku od šesdeset (60) dana od prijema od potrošača projektugovora za potpisivanje ili (b) snabdevaju se električnom energijom neovlašćeno (ili krše odredbe krivičnog zakonika ili ovog zakona).

X POGLAVLJE

MERENJE I ISPOSTAVLJANJE RAČUNA

Član 31 Merne sprave

1. Električna energija isporučena potrošačima ili sistemu od strane proizvođača meri se mernim spravama koje se nalaze što je bliže moguće do granice imovine potrošača ili proizvođača, kako je detaljno predviđeno kodeksom merenja, a koji usvaja Energetska regulatorna kancelarija.
2. Operater Sistema Prenosa ili Operater Distribucionog Sistema utvrđuju vrstu, broj i mesto ugrađivanja merne sprave, kao i odgovarajuću kontrolu i komunikacione sprave. Prilikom određivanja mesta ugrađivanja Operater Sistema Prenosa ili Operater Distribucionog Sistema dužni su da obezbede da je pristup strujomeru dostupan u svrhu održavanja i čitanja strujomera.
3. Operater Sistema Prenosa ili Operater Distribucionog Sistema dužni su da ugrade merne sprave. U slučaju da važeće tarife daju mogućnost grupi potrošača ili proizvođača da izaberu model i vrstu merne sprave, Operater Sistema Prenosa ili operater distribucionog sistema dužni su da ugrade mernu spravu koja odgovara izboru potrošača ili proizvođača a što se navodi u pismenoj formi i u skladu je sa relevantnim Kodeksom merenja.
4. Operater Sistema Prenosa i Operater Distribucionog Sistema dužni su da obezbede interakciju takvih sistema merenja koji će se primeniti i da uzmu u obzir korišćenje odgovarajućih standarda i najbolje prakse, kao i važnost razvoja unutrašnjeg tržišta električne energije.
5. Operator sistema transmisije ili operator sistema raspodele, prema potrebi, u skladu sa Kodom merenja, pružaju pristup u podatke merenja za potrošače ili njegovog snabdevača.

Član 32 Korišćenje mernih sprava

1. Merne sprave za merenje utroška električne energije vlasništvo su Operatera Sistema Prenosa ili relevantnog Operatera Distribucionog Sistema, kao što je predviđeno Zakonom o energiji.
2. Na zahtev korisnika sistema i na njegov trošak, mogu se ugraditi dodatne kontrolne sprave za merenje proizvodnje ili utroška električne energije.

3. Ukoliko postoje različita merenja na koja ukažu sprave opisane u stavu 1. i 2. ovog člana iznad prihvatljivog nivoa tehničke nepreciznosti, pitanje strujomera se rešava u skladu sa postupkom opisanim u relevantnom kodeksu.

Član 33 **Ispostava računa i plaćanje**

1. Potrošači su dužni da plate utrošak električne energije u skladu sa Opštim uslovima snabdevanje električnom energijom i drugim važećim uslovima ugovora.

2. Uslovi i procedure za ispostavu računa, naplatu računa i plaćanje definišu se u Opštim uslovima snabdevanja električnom energijom koje izdaje Energetska regulatorna kancelarija.

XI POGLAVLJE

PREKOGRANIČNI PROTOK ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 34 **Uvoz i izvoz**

Osim ako je drukčije predviđeno ovim zakonom, uvoz i izvoz električne energije vrši se ili dogovara samo preko preduzeća za električnu energiju koja imaju licencu dobijenu od Energetske regulatorne kancelarije koja dozvoljava takvu delatnost. Neće imati nijedno ograničenje o broju licenciranih.

Član 35 **Tranzit**

1. Ako se zahteva, operator sistema transmisije, vrši tranzit električne energije u sistem transmisije, shodno odredbama Koda mreže.

2. U skladu sa tržišnim pravilima, tržišni operator menadžira i operator sistema transmisije aranžira pristup na kapacitete interkonekcije.

3. Operator sistema transmisije osigurava da za učesnike tržišta pružaju se na raspolaganje maksimalnih kapaciteti interkonektora i mreža transmisije koje dotiču međugranične tokove, pod uslovom da su u skladu sa standardima bezbednosti za sigurno operisanje sistema. Učesnici u tržištu informišu tržišnog operatora, u razumnom vremenu pre relevantnom perioda, ako teže korišćenje odvojenog kapaciteta, kao i ako odvojeni kapaciteti neće se koristiti bi će ponovo vraćeni na tržište, na transparentan i diskriminirajući način. Operator sistema transmisije, ako je to tehnički moguće,

prihvataju zahteve za kapacitete svih energetske tokova u suprotnim smerovima u svim interkonektorima, kako bi iskoristili interkonektore u njihovom maksimalnom kapacitetu. Operatori sistema transmisije, pridajući pažnju na sigurnost sistema, garantuje transakcije koje oslobađaju kongestiju nikada se ne odbijaju.

4. Opterećenje se uklanja pomoću rešenja koje nije diskriminaciono i koje je tržišno zasnovano, a koje daje efikasne ekonomske naznake učesnicima na tržištu i Operateru Sistema Prenosa, kao i drugim akterima. Problemi sa opterećenjem se prvenstveno rešavaju metodama koje ne obuhvataju transakciju, odnosno metodama koje ne obuhvataju izbor između sklapanja ugovora sa individualnim učesnicima na tržištu. Procedura transakcije se skraćuje samo u vanrednim situacijama kada operater sistema prenosa mora delovati na brz način i kada nije moguće ponovno otpremanje ili trgovanje. Svaka takva procedura primenjuje se na način koji nije diskriminacioni. Osim u slučaju više sile, učesnici na tržištu kojima je dodeljen kapacitet, imaju pravo na nadoknadu zbog takvog skraćivanja.

Član 36

Naplata korišćenja povezanih mreža

1. Naplata za pristup povezanim mrežama ugovara se između Operatera Sistema Prenosa i operatera drugih nacionalnih sistema opisanim u članu 35 ovog zakona, dogovorenim procedurama i u skladu sa svakim važećim međunarodnim sporazumom ili obavezom. Naplata nije vezana za udaljenost.

2. Naplata za pristup sistemu prenosa, uključujući povezane mreže, mora obezbediti odgovarajuće i efikasne naznake lokacije. Naplata za pristup sistemu prenosa ili povezanim mrežama koja se vrši prema proizvođačima i potrošačima, vrši se bez obzira na zemlju destinacije, odnosno porekla električne energije, kako može biti predviđeno u osnovnom poslovnom sporazumu. Ovo ne ide na štetu naplate nastale zbog mehanizama uklanjanja opterećenja koji se primenjuju u skladu sa ovim zakonom. Ne postoji posebna naplata sistema prenosa ili povezane mreže za individualne transakcije za određen tranzit električne energije.

3. Svi prihodi koje ostvari Operater Sistema Prenosa od korišćenja povezane mreže koriste za garantovanje stvarne dostupnosti dodeljenog kapaciteta i za ulaganja u mrežu da bi se održali ili povećali kapaciteti povezane mreže.

4. Ako se prihodi koje ostvari Operater Sistema Prenosa ne mogu efikasno iskoristiti u celosti u svrhu opisanu u stavu 3 ovog člana, Energetska regulatorna kancelarija određuje maksimalni iznos od tog prihoda koji će imati u vidu kada odobrava metodologiju za

obračun tarifa sistema i kada prepozna potrebu za izmenu tarife. Sav preostali prihod stavlja se na poseban račun do onog datuma kada se može iskoristi u svrhu opisanu u stavu 3. ovog člana.

Član 37

Informacije u vezi međugraničnih tokova

1. Operater Sistema Prenosa odgovoran je za razvoj opšte šeme za obračun ukupnog kapaciteta prenosa i margine pouzdanosti prenosa, na osnovu električnih i fizičkih svojstava mreže. Operater Sistema Prenosa podnosi takvu šemu, kao i moguće izmene šeme, na odobrenje Energetskoj regulatornoj kancelariji, i objavljuje šemu nakon odobrenja.

2. Operater Sistema Prenosa dužan je takođe, da objavi procenu dostupnog kapaciteta prenosa za svaki dan, ukazujući na svaki dostupan kapacitet prenosa koji je već rezervisan. Ova procena se objavljuje u odgovarajućim intervalima pre datuma prenosa i obuhvata, u svakom slučaju, procene nedelju dana i mesec dana unapred, kao i kvantitativne pokazatelje očekivane pouzdanosti dostupnog kapaciteta.

3. Energetska regulatorna kancelarija pruža zajednice energije i „međugranične ili drugoj nadležnoj instituciji bilo koje informacije o prekograničnom protoku električne energije koje se mogu zahtevati shodno uslovima važećih sporazuma ili obaveza u kontekstu energetske zajednice.

POGLAVLJE XII PRELAZNE, KAZNENE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 38

Uvoz tokom perioda nedovoljne proizvodnje.

1. Preduzeće za električnu energiju u javnoj imovini, koje ne može biti operator sistema transmisije, obavezan je za uvoz neophodne električne energije za ispunjavanje potreba nekvalifikovanih potrošača u vremenskim rokovima kad (i) je domaća proizvodnja nedovoljna, i (ii) u nedostatku ovog uvoza, potrošači podležu isključenju;

2. Svaka naknada, koja se vrši ovom preduzeću za električnu energiju u javnoj imovini za uvoz električne energije, koja nema pregled u tarifama, uradi će se u skladu sa stavom 4, član 16 Zakona o električnoj energiju i biće obaveštena u dotičnim institucijama, prema zakonodavstvu u primeni o državnoj pomoći.

3. Stvorena obaveza u stavu 1, član 18, staviće se van snage najkasnije do 1 januara 2015 godine, ili ranije, u slučaju da instalirani proizvodni kapacitet i na raspolaganju sistemu električne energije na Kosovu, oceni se od Kancelarije regulatora energije, da je dovoljno za ispunjavanje potreba nekvalifikovanih potrošača električne energije.

4. Ni jedna odredba ovog člana 38 ne ograničuje pravo drugih preduzeća za električnu energiju izvoz i uvoz električne energije.

Član 39

Krađa električne energije i druga krivična dela koja su u vezi električne energije

1. U ovom članu su utvrđena krivična dela koja su povezana na specifičan način sa krađom električne energije, manipulacijom opreme za merenje električne energije, za postavljanje opreme za merenje električne energije i isključenje ili ponovo uključivanje na neovlašćen način na snabdevanje električne energije koje se prenosi iz ili preko sistema transmisije ili raspodele električne energije. Za ova krivična dela sprovodi se sledeće odredbe:

Svako lice koje dobija, koristi ili ima koristi od električne energije, koja se snabdeva iz ili preko jedne mreže transmisije ili raspodele, bez dozvole ili ovlašćenja dotičnog snabdevača, biće kažnjen sa novčanom kaznom ili zatvorom, kako je predviđeno prema stavu 7.

Svako lice koje se priključuje ili ponovno priključuju u mrežu transmisije ili raspodele električne energije, putem bilo koje direktne indirektno forme i za bilo koji cilj, bez dozvole ili ovlašćenja dotičnog snabdevača biće kažnjen sa novčanom kaznom ili zatvorom, kao što je predviđeno u stavu 7.

Svako lice koje dozvoli da priključenje ili ponovno neovlašćeno priključenje na jednu mrežu transmisije ili raspodele da je postavljeno ili snabdeva imovinu u posedu, vlasništvu ili njegovoj kontroli i ne obavesti odmah dotičnog snabdevača za postojanje ovog priključenja ili ponovnog priključenja koje je neovlašćen, biće kažnjen sa novčanom kaznom i /ili zatvorom, kao što je predviđeno prema stavu 7.

svako lice koje promeni registraciju opreme za merenje, koja se koristi za merenje količine električne energije, koja snabdeva jedan objekat od snabdevača električne energije, ili koji se povezuje sa jednom opremom za merenje, biće kažnjen sa novčanom kaznom i/ili zatvorom, kao što je predviđeno prema stavu 7. Za nameru ovog stava, intervencija na opremu za merenje ili merenje električne energije obuhvata, ali ne ograničuje samo sledeća dela:

- Manipulisanje sa opremom za merenje;
- neovlašćeno udaljavanje oštećivanje službenog pečata ili plombe postavljene na opreme za merenje od strane neovlašćenog lica, u cilju osiguranja broјčanika.
- instaliranje ili upotreba manipulisanog opreme za merenje;
- instaliranje ili upotreba manipulisanog transformatora za struju;
- manipulisanje, promena ili zaobilaženje transformatora za struju ili transformatora voltaže (napona)

Oštećivanje ili neovlašćena promena dizajna, funkcionisanja, performanse, izgradnja bilo koje opreme za merenje ili mere, i /ili;

instaliranje ili upotreba bilo koje opreme ili druge metode koja interveniše sa registracijom, kalibrom ili tačnim i/ili redovnim merenjem električne energije;

1.5. Kada se jedno lice krivično goni za krivično delo, utvrđeno u podstavu 1.4 ovog člana, posedovanje ovog lica veštačkih sredstava za promenu registra jedne merne opreme ili, prema slučaju, sprečavanje merne opreme za redovnu registraciju ako merna oprema je bila pod staranjem ili njegovoj kontroli, smatra će se dokaz *prima facie* da promena ili sprečavanje je namerno učinjena.

1.6 Svako lice koje dozvoli da jedna merna jedinica manipulirana ili zapostavljena da postoji ili snabdeva električnom energijom ne izmerenom i merenom, na nepravilan način na imovinu koja je u posedu, vlasništvu ili njegovoj kontroli, i ne informiše odmah dotičnog snabdevača o postojanju ove manipulirane opreme ili zapostavljene, biće kažnjen novčanom kaznom i/ili zatvorom, kao što je predviđeno u stavu 7.

1.7 Svako lice koja ometa, napada ili učestvuje u grupi koja ometa ili napada lice koje obavlja svoj zadatak i koje je zaposleno ili angažovano od jednog licenciranog subjekta za proizvodnju, raspodelu ili snabdevanje električne energije, biće kažnjeno u skladu člana 316 – 318 privremenog krivičnog zakonika Kosova ili u skladu sa odredbama zakonodavstva.

1.8 Svako lice pruža bilo koju pomoć ili ohrabruje drugo lice da izvrši krivično delo utvrđeno ovim članom biće kažnjeno sa novčanom kaznom ili zatvorom, kao što je predviđeno stavom 7.

2. Kada je jedno krivično delo, utvrđeno ovim članom, izvršeno od jedne organizacije, koja je pravno lice ili bilo koja druga organizacija koja ima službenike i/ili direktore, organizacija i svaki direktor i zvaničnik ove organizacije smatra će se krivcem za ovo počinjeno krivično delo, osim kako je utvrđeno u stavu 4 ovog člana.

3. Kada je jedno krivično delo, utvrđeno u ovom članu, počinjeno od strane organizacije koja je u partnerstvu, organizacija i svako fizičko lice koje je partner ili zvaničnik ili direktor partnera, smatra će se krivim za počinjeno krivično delo, osim kako je predviđeno u stavu 4 ovog člana.

4. Nezavisno od stavova 2 i 3 ovog člana, fizičko lice neće podlagati ni jednoj kazni, ako to lice dokaže da je to krivično delo počinjeno bez njegovog znanja i/ili da je činio maksimalne napore za sprečavanje izvršenja krivičnog dela.

5. Krivično gonjenje za krivično delo, utvrđeno ovim članom, biće pokrenuto nakon upućivanja predloga od strane dotičnog snabdevača javnom tužilaštvu, shodno odredbama u primeni Poglavlja V, Privremenog krivičnog zakonik Kosova ili odredbama zakonodavstva.

6. Za ciljeve ovog zakona, termin „dotični snabdevač“ podrazumeva ovlašćeno lice ili preduzeće sa licencom ili izuzimanje iz snabdevanja električne energije. Termin „lice“ podrazumeva i obuhvata fizičko lice, pravno lice i svaku drugu organizaciju.

7. Novčane kazne i kazne utvrđene ovim članom će se izreći i doneti u skladu sa tabelom u nastavku.

7.1. Za fizička lica (uključujući i zvaničnike, direktore i partnere pravnih lica i drugih organizacija koje počine krivično delo) kršenje za prvi put (1) 500 evra, kršenje po drugi put (2) 2000 evra, kršenje za svako drugo kršenje, nakon drugog kršenja 5000 evra i zatvor do tri godine, prema odluci suda.

7.2. Za pravna lica ili druge organizacije, prvo kršenje (1) 5.000 evra, drugo kršenje (2) 20.000 evra, za svako kršenje nakon drugog kršenja 50.000 evra.

Član 40

Prelazne odredbe

1. Ovaj zakon stavlja van snage Zakon o električnoj energiji br. 2004/10, dok svi akti, odluke, pravila i drugi usvojeni dokumenti ili objavljeni prema Zakonu br. 2004/10 će se uskladiti sa ovim zakonom u roku od devet (9) meseci nakon stupanja na snagu ovog zakona.

2. Sprovođenje podstavova 1.3, 1.4 i 1.11 člana 12 ovog zakona, zavisi od jedne sprovedene odluke, koju treba da donese ministarstvo, nakon konsultacije sa Kancelarijom regulatora energije i operatora sistema transmisije.

Član 41
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosova.

Član 24
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Zakon br. 03 L- 000
2010.godine

Član Predsedništva Skupštine

Xhavit HALITI